

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MIGRACIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2024 m. birželio 4 d. Nr. 4D-2024/1-212
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. kovo 4 d. gavo X (toliau – Pareiškėja) skundą dėl Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas, MD) pareigūnų veiksmų galimai vilkinant prašymo dėl pilietybės suteikimo nagrinėjimo procedūrą ir neteikiant informacijos (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. Pareiškėja prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka pateikė 2023 m. kovo 9 d. Migracijos departamentas 2023 m. gegužės 12 d. atsiuntė pranešimą, kad prašymas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka perduotas nagrinėti Pilietybės reikalų komisijai;

2.2. Pareiškėja keletą kartų kreipėsi į Migracijos departamentą prašydama informuoti apie prašymo nagrinėjimo eigą, bet tik 2024 m. sausio 12 d. gavo informacinį laišką, kad prašymas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka bus svarstomas Pilietybės reikalų komisijos posėdyje, kuris vyks š. m. sausio mėnesį;

2.3. Pareiškėja iki šiol negavo jokios informacijos apie priimtus sprendimus, nors papildomai raštu kreipėsi į Migracijos departamentą su prašymu suteikti informaciją.

3. Pareiškėja prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. kovo 7 d. raštu Nr. 4D-2024/1-212/3D-507 kreipėsi į MD, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

MD 2024 m. kovo 25 d. raštu Nr. 10K-3532 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „[...] informuojame, kad 2023 m. sausio 28 d. Pareiškėja elektroniniu būdu per Lietuvos migracijos informacinę sistemą (toliau – MIGRIS) pateikė prašymą dėl Lietuvos

Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka Nr. 2301-PIL ANT-0048 (toliau – prašymas).“

4.2. „[...] 2023 m. kovo 9 d. Pareiškėja rezervavo vizitą Migracijos departamento Vilniaus skyriuje. Šio vizito metu Migracijos departamente priimtas Pareiškėjos prašymas ir pradėta prašymo nagrinėjimo procedūra.“

4.3. „[...] apie prašymo nagrinėjimo eigą Pareiškėjai pranešimas per MIGRIS išsiųstas 2023 m. gegužės 12 d., kuriame nurodyta, kad Migracijos departamentas pareiškėjos prašymą 2023 m. gegužės 12 d. pateikė svarstyti Pilietybės reikalų komisijai.

2023 m. lapkričio 14 d. Migracijos departamente gautas pareiškėjos prašymas suteikti informaciją apie prašymo nagrinėjimo eigą, Migracijos departamentas šį prašymą persiuntė Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai 2023 m. gruodžio 6 d. raštu Nr. 10K-13787, kopiją Pareiškėjai.

2023 m. gruodžio 7 d. Migracijos departamente gautas Pareiškėjos el. laiškas dėl informacijos suteikimo apie prašymo nagrinėjimo eigą, šis laiškas persiųstas Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai 2023 m. gruodžio 20 d. raštu Nr. 10K-14365, kopija Pareiškėjai.

2024 m. vasario 27 d. Migracijos departamente gautas Pareiškėjos prašymas dėl informacijos suteikimo apie prašymo nagrinėjimo eigą, šis prašymas persiųstas Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai 2024 m. kovo 4 d. raštu Nr. 10K-2724, kopija Pareiškėjai.“

4.4. „Migracijos departamentas prašymo nagrinėjimo metu neprašė Pareiškėjos pateikti papildomus dokumentus. [...] Pareiškėjos prašymo nagrinėjimo procedūra Migracijos departamente baigta 2023 m. gegužės 12 d. Pareiškėjos prašymas 2023 m. gegužės 12 d. pateiktas svarstyti Pilietybės reikalų komisijai.“

5. Seimo kontrolierė 2024 m. kovo 7 d. raštu Nr. 4D-2024/1-212/3D-510 kreipėsi į Pilietybės reikalų komisiją, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

Pilietybės reikalų komisija 2024 m. balandžio 5 d. raštu Nr. (8D-903)-2D-1195 Seimo kontrolierę informavo:

5.1. „Pareiškėjos prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo Lietuvos Respublikos migracijos departamentas per Lietuvos migracijos informacinę sistemą (MIGRIS) Komisijai perdavė 2023 m. gegužės 12 d.“

5.2. „Komisija gavo 2023-12-06 ir 2023-12-20 identiškus paklausimus dėl pateikto prašymo nagrinėjimo eigos [...]. Į abu paklausimus Pareiškėjai buvo atsakyta 2024-01-12 raštu Nr. (8D-3627)-2D-120 [...]. 2024-03-04 Komisija gavo dar vieną pareiškėjos paklausimą dėl pateikto prašymo nagrinėjimo eigos [...]. Į šiame paklausime pateiktus klausimus Pareiškėjai buvo atsakyta 2024-04-03 per MIGRIS sistemą pateiktu pranešimu“.

5.3. „Pareiškėja yra Baltarusijos Respublikos pilietė. Pažymime, kad Respublikos Prezidentas nuo 2023 m. nėra priėmęs sprendimų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar grąžinimo Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos pilietybę turintiems pareiškėjams, kurių prašymus Komisija apsvartė bei dėl jų teikė siūlymus. Sprendimų priėmimas buvo atidėtas atsižvelgiant į Rusijos Federacijos vykdomą ir Baltarusijos Respublikos palaikomą agresiją prieš Ukrainą, šių valstybių keliamą grėsmę Lietuvos Respublikos, jos sąjungininkių Europos Sąjungoje ir NATO bei kitų regiono valstybių interesams, ypač – jų saugumo interesams, taip pat įvertintinus vis aktyvėjančią priešišką šių valstybių tarnybų veiklą bei itin padažnęjusių informaciją apie šių valstybių piliečius, atvirai palaikančius jų vykdomą politiką bei menkinančius Lietuvos Respubliką, jos gyventojus, vertybes.“

Vadovaudamasis Pilietybės įstatymo 211 straipsniu, suteikdamas ar gražindamas Lietuvos Respublikos pilietybę Respublikos Prezidentas privalo vadovautis Lietuvos Respublikos interesais. Įvertinus išdėstytas aplinkybes, bei į tai, kad sprendimas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo negali būti keičiamas ar atšaukiamas, pilietybės iš esmės negali būti netenkama, suteikiant ar gražinant pilietybę Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos piliečiams papildomai itin išsamiai ir atsakingai turi būti įvertinta tokio sprendimo įtaka Lietuvos Respublikos interesams. Tokia pozicija taikytina pareiškėjų, kurių prašymus Komisija jau išnagrinėjo taikydama įprastines procedūras, taip pat – ir tų, kurių prašymų atsižvelgdama į išdėstytas aplinkybes nepradėjo nagrinėti, atžvilgiu.

Siekiant priimti geriausiai Lietuvos Respublikos interesus atitinkančius sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiams, būtina atlikti papildomą detalią patikrą dėl šių valstybių piliečių. Komisija Respublikos Prezidento pavedimu, bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos institucijomis, atlieka šią patikrą ir pareiškėjų, dėl kurių Komisijos sprendimas priimtas, bet Respublikos Prezidento sprendimo priėmimas atidėtas, ir pareiškėjų, dėl kurių Komisijos sprendimas nėra priimtas (įskaitant Pareiškėją), atžvilgiu. Komisija renka bei vertina visą galutiniam Respublikos Prezidento sprendimui priimti būtiną informaciją. Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, neeilinę bei prastėjančią regiono saugumo situaciją, bei į tai, kad pareiškimų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo bei gražinimo skaičius pastaruoju metu yra pastebimai išaugęs, papildoma Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos pilietybę turinčių pareiškėjų patikra gali užtrukti. Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymai Komisijoje bus apsvarstyti ir Komisijos siūlymai Respublikos Prezidentui dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo bus teikiami atlikus papildomą patikrą bei gavus ir įvertinus visą papildomą informaciją.“

5.4. „Atskirai pažymime, kad Pareiškėjos prašymo nagrinėjimo atidėjimas nėra individualus ar išskirtinis. Respublikos Prezidento pavedimu vykdant papildomą vertinimą dėl Lietuvos Respublikos interesus atitinkančio Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo, yra sustabdytas visų Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų svarstymas ir sprendimų dėl jų priėmimas.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnis* – „Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas. Valdžios galias riboja Konstitucija. Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

7. *Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio „Seimo kontrolierių tiriami skundai“ 2 dalis* – „Seimo kontrolieriai netiria Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), valstybės kontrolieriaus, Konstitucinio Teismo bei kitų teismų teisėjų veiklos, savivaldybių tarybų (kaip kolegialių institucijų) ir žvalgybos institucijų veiklos.“

8. *Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo* (toliau ir – Įstatymas):

31 straipsnio „Pilietybės reikalų komisija“:

2 dalis – „Pilietybės reikalų komisija yra Respublikos Prezidento patariamoji institucija,

padedanti jam spręsti pilietybės klausimus.“

3 dalis – „Pilietybės reikalų komisija:

1) preliminariai nagrinėja prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka, supaprastinta tvarka ir išimties tvarka ir teikia Respublikos Prezidentui siūlymus šiais klausimais;

2) preliminariai nagrinėja prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo ir grąžinimo ir teikia Respublikos Prezidentui siūlymus šiais klausimais;

3) preliminariai nagrinėja vidaus reikalų ministro kreipimąsi dėl sprendimo dėl išimties tvarka suteiktos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo šio įstatymo 24 straipsnio 10 punkte nustatytu pagrindu priėmimo ir teikia Respublikos Prezidentui siūlymus šiuo klausimu. Asmuo, dėl kurio yra gautas vidaus reikalų ministro kreipimasis, ir (ar) jam atstovaujantis advokatas Pilietybės reikalų komisijos posėdyje turi teisę teikti paaiškinimus dėl šio įstatymo 24 straipsnio 10 punkte nurodytų aplinkybių;

4) raštu praneša pareiškėjams, kurių prašymai dėl pilietybės suteikimo, grąžinimo ar išsaugojimo netenkinami, ir nurodo atsisakymo tenkinti prašymą motyvus.“

33 straipsnis „Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija“ – „Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija: [...] 4) rengia ir teikia asmenų dokumentus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, išsaugojimo ar grąžinimo svarstyti Pilietybės reikalų komisijai;“.

9. *Dokumentų, susijusių su Lietuvos Respublikos pilietybe, teikimo ir nagrinėjimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 3 d. nutarimu Nr. 280 (toliau – Aprašas):*

3 punktas – „Prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, pranešimai, prašymai leisti prisiekti Lietuvos Respublikai, taip pat prašymai išduoti ar pakeisti teisės atkurti pilietybę pažymėjimą ir prašymai išduoti ar pakeisti lietuvių kilmės pažymėjimą turi būti užpildyti lietuvių arba anglų kalba per Lietuvos migracijos informacinę sistemą (toliau – MIGRIS). Prie šių prašymų ar pranešimų pridedami aprašo 7, 8, 23, 25, 26, 36, 46, 71, 72 ir 81 punktuose nurodyti dokumentai, išskyrus kelionės dokumentus, įtrauktus į užsienio reikalų ministro ir vidaus reikalų ministro tvirtinamą kelionės dokumentų, kurie suteikia teisę užsieniečiui atvykti į Lietuvos Respubliką, sąrašą (toliau – kelionės dokumentai), turi būti surašyti lietuvių kalba arba pateikiamas šių dokumentų vertimas į lietuvių kalbą, kuris turi būti patvirtintas vertimo iš vienos kalbos į kitą paliudijimo teisę turinčio asmens ar institucijos, pateikiant vertimo teisę paliudijančius dokumentus.“

27 punktas – „Migracijos departamentas prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo supaprastinta, išimties ar natūralizacijos tvarka, prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo ar dėl Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo ir prie jų pridėtus dokumentus, aprašo 19 punkte nurodyto patikrinimo rezultatus turi pateikti svarstyti Pilietybės reikalų komisijai ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo atitinkamo prašymo priėmimo konsulinėje įstaigoje ar Migracijos departamente dienos.“

10. *Pilietybės reikalų komisijos reglamento, patvirtinto Respublikos Prezidento 2011 m. rugsėjo 6 d. dekretu Nr. 1K-812 (toliau – Reglamentas):*

20 punktas – „Asmenų prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, grąžinimo ar išsaugojimo, vidaus reikalų ministro kreipimaisi dėl sprendimo dėl išimties tvarka suteiktos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo Pilietybės įstatymo 24 straipsnio 10 punkte nustatytu pagrindu

priėmimo turi bŪti išnagrinėti Komisijoje ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo visų reikalingų dokumentų gavimo dienos. Jeigu yra aplinkybių, trukdančių patenkinti asmens prašymą ar vidaus reikalų ministro kreipimąsi, reikia papildomų dokumentų bei paaiškinimų pilietybės klausimui spręsti, apie tai gali būti raštu informuojama pilietybės dokumentus rengusi institucija, įstaiga ar asmuo, kad pašalintų trūkumus (kol bus pašalinti trūkumai, prašymų ir keipimųsi nagrinėjimo terminas sustabdomas).“

22 punktas – „Sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, gražinimo ar išsaugojimo, dėl išimties tvarka suteiktos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo Pilietybės įstatymo 24 straipsnio 10 punkte nustatytu pagrindu priima Respublikos Prezidentas. Spręsdamas šiuos klausimus, Respublikos Prezidentas leidžia dekretus. Respublikos Prezidento dekrete dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, gražinimo ar išsaugojimo, dėl išimties tvarka suteiktos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo Pilietybės įstatymo 24 straipsnio 10 punkte nustatytu pagrindu nurodomas asmens vardas, pavardė, gimimo data ir vieta (valstybė) bei gyvenamoji vieta. Šiuos dekretus pasirašo vidaus reikalų ministras. Respublikos Prezidento dekretai skelbiami įstatymų nustatyta tvarka.“

27 punktas – „Vyriausybės įgaliota institucija, per kurią asmenys paduoda Respublikos Prezidentui prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, gražinimo ar išsaugojimo, prieš pateikdama Respublikos Prezidentui tokius asmenų prašymus, preliminariai įvertina, ar prašymą teikiantis asmuo atitinka Pilietybės įstatyme keliamus reikalavimus, ar pateikti visi reikalingi dokumentai.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

11. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

11.1. 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“:

„Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės ir savivaldybių institucijos, visi pareigūnai turi veikti remdamiesi teise [...]. Neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Teisinio saugumo principas – vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Neužtikrinus teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Valstybė privalo vykdyti savo įsipareigojimus asmeniui.“

11.2. 2018 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. KT6-N4/2018:

„Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, taip pat turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter alia* 2015 m. lapkričio 19 d., 2016 m. liepos 8 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai). Pažymėtina, kad konstitucinis atsakingo valdymo principas, aiškinamas kartu su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu,

[...] (2016 m. liepos 8 d. nutarimas).

12. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT), be kita ko, yra konstatavęs: „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą [...]. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005).“

Tyrimo išvados

13. Pareiškėja nurodė, kad prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka pateikė 2023 m. kovo 9 d. Migracijos departamentas 2023 m. gegužės 12 d. atsiuntė pranešimą, kad prašymas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka perduotas nagrinėti Pilietybės reikalų komisijai. Pareiškėja 2024 m. sausio 12 d. gavo informacinį laišką, kad prašymas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka bus svarstomas Pilietybės reikalų komisijos posėdyje, kuris vyks sausio mėnesį, tačiau jokios informacijos apie priimtus sprendimus negavo.

14. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėja 2023 m. sausio 28 d. elektroniniu būdu per MIGRIS pateikė prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo natūralizacijos tvarka, prašymas buvo priimtas vizito MD metu 2023 m. kovo 9 d.

Migracijos departamentas Pareiškėjos prašymą 2023 m. gegužės 12 d. pateikė svarstyti Pilietybės reikalų komisijai ir apie tai informavo Pareiškėją.

Pareiškėjos kreipimaisi dėl prašymo nagrinėjimo Migracijos departamente buvo gauti 2023 m. lapkričio 14 d., 2023 m. gruodžio 7 d., 2024 m. vasario 27 d., visi kreipimaisi buvo persiųsti nagrinėti Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai.

Pilietybės reikalų komisija į Pareiškėjos 2023 m. lapkričio 14 d. ir 2023 m. gruodžio 7 d. paklausimus atsakė 2024 m. sausio 12 d., o į 2024 m. kovo 4 d. gautą kreipimąsi atsakyta 2024 m. balandžio 3 d.

Pilietybės reikalų komisija Seimo kontrolierei paaiškino, kad Respublikos Prezidentas nuo 2023 metų nėra priėmęs sprendimų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos pilietybę turintiems pareiškėjams, o Pareiškėja yra Baltarusijos Respublikos pilietė.

Sprendimų priėmimas buvo atidėtas atsižvelgiant į Rusijos Federacijos vykdomą ir Baltarusijos Respublikos palaikomą agresiją prieš Ukrainą, šių valstybių keliamą grėsmę Lietuvos Respublikos, jos sąjungininkių Europos Sąjungoje ir NATO bei kitų regiono valstybių interesams.

Pilietybės reikalų komisija Pareiškėją ir Seimo kontrolierę informavo, kad Respublikos Prezidento pavedimu, siekiant priimti geriausiai Lietuvos Respublikos interesus atitinkančius sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiams, atliekama papildoma detali patikra dėl šių valstybių piliečių. Atsižvelgiant į neeilinę bei prastėjančią regiono saugumo situaciją, bei į tai, kad pareiškimų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo bei gražinimo skaičius pastaruoju metu yra pastebimai išaugęs, papildoma Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos pilietybę turinčių pareiškėjų patikra gali

užtrukti. Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymai Pilietybės reikalų komisijoje bus apsvarstyti ir Pilietybės reikalų komisijos siūlymai Respublikos Prezidentui dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo bus teikiami atlikus papildomą patikrą bei gavus ir įvertinus visą papildomą informaciją.

Respublikos Prezidento pavedimu vykdant papildomą vertinimą dėl Lietuvos Respublikos interesus atitinkančio Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar gražinimo, yra sustabdytas visų Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų svarstymas ir sprendimų dėl jų priėmimas.

15. Įstatymo 33 straipsnyje numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija rengia ir teikia asmenų dokumentus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, išsaugojimo ar gražinimo svarstyti Pilietybės reikalų komisijai. Šiuo atveju Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija yra Migracijos departamentas.

Vadovaujantis Aprašo nuostatomis, Migracijos departamentas, prieš teikdamas prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo supaprastinta, natūralizacijos tvarka ir prie jų pridėtus dokumentus svarstyti Pilietybės reikalų komisijai, turi patikrinti ir surinkti visą būtiną informaciją.

Reglamente taip pat numatyta, kad institucijos ir įstaigos, per kurias, pagal Pilietybės įstatymą, asmenys paduoda Respublikos Prezidentui prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo arba gražinimo, prieš pateikdamos Respublikos Prezidentui tokius asmenų prašymus, įvertina, ar prašymą teikiantis asmuo atitinka Pilietybės įstatyme keliamus reikalavimus, ar pateikti visi reikalingi dokumentai.

Vadovaujantis Aprašo 27 punktu, prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo supaprastinta, natūralizacijos tvarka ir prie jų pridėdami dokumentai turi būti parengti ir pateikti svarstyti Pilietybės reikalų komisijai ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo atitinkamo prašymo gavimo Migracijos departamente dienos.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Migracijos departamentas Pareiškėjos prašymą ir dokumentus Pilietybės reikalų komisijai pateikė nesuėjus 3 mėnesių terminui nuo prašymo gavimo dienos.

16. Reglamento 20 punkte numatyta, kad asmenų prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, gražinimo ir išsaugojimo turi būti išnagrinėti Komisijoje ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo visų reikalingų dokumentų gavimo dienos. Jeigu yra aplinkybių, trukdančių patenkinti asmens prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, gražinimo ar išsaugojimo, reikia papildomų dokumentų bei paaiškinimų pilietybės klausimui spręsti, apie tai gali būti raštu informuojama pilietybės dokumentus rengusi institucija, įstaiga ar asmuo, kad pašalintų trūkumus (kol bus pašalinti trūkumai, asmenų prašymų nagrinėjimo terminas sustabdomas).

Įvertinus tai, kad Pilietybės reikalų komisija nesikreipė į Pareiškėją dėl papildomos informacijos ar dokumentų pateikimo, darytina išvada, kad Migracijos departamentas pateikė visą teisės aktuose numatytą ir sprendimo priėmimui būtiną informaciją.

17. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Migracijos departamentas Pilietybės reikalų komisijai 2023 m. gegužės 12 d. pateikė Pareiškėjos prašymą suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę, prašymas buvo priimtas. Pareiškėja 2024 m. sausio 12 d. gavo Pilietybės reikalų komisijos pranešimą, kad jos prašymas bus svarstomas sausio mėnesį, tačiau, nesulaukusi daugiau jokios informacijos, kreipėsi į

Migracijos departamentą. Migracijos departamentas Pareiškėjos prašymą pagal kompetenciją persiuntė Pilietybės reikalų komisijai, kuri Pareiškėjai pateikė atsakymą. Pilietybės reikalų komisija Pareiškėjai paaiškino, kad dėl saugumo situacijos regione ir siekiant priimti geriausiai Lietuvos Respublikos interesus atitinkantį sprendimą, yra atliekama papildoma duomenų patikra, kuri gali užtrukti, o sprendimai bus priimami tik gavus ir įvertinus visą papildomą informaciją.

Pastebėtina, kad, vadovaujantis Įstatymo 31 straipsnio 2 dalimi, Pilietybės reikalų komisija yra Respublikos Prezidento patariamoji institucija, padedanti jam spręsti pilietybės klausimus, o sprendimus dėl pilietybės suteikimo (nesuteikimo) priima Respublikos Prezidentas. Kaip buvo minėta pirmiau, Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų svarstymas ir sprendimų dėl jų priėmimas yra sustabdytas ir papildomas vertinimas atliekamas Respublikos Prezidento pavedimu, o tai yra politinis sprendimas, kurio Seimo kontrolieriai neįgalioji vertinti (pažymos 7 punktą).

18. Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime išaiškino, kad Seimo kontrolieriai, pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį, nėra priskiriami nei įstatymų leidžiamajai, nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai, tačiau Seimo kontrolierių veiklos vienas iš pagrindinių tikslų – ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs (pažymos 11 punktą), kad „Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės ir savivaldybių institucijos, visi pareigūnai turi veikti remdamiesi teise“, kad „neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas“, o „neužtikrinus teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise“, kad „valstybė privalo vykdyti savo įsipareigojimus asmeniui“.

Iš konstitucinio imperatyvo „valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ kildinamas gero administravimo principas. Šis principas yra teisinės sistemos pamatinis principas, viešojo sektoriaus subjektai yra saistomi jo reikalavimų. Gero administravimo principas labai platus, be kita ko, reiškiantis, kad valdžios įstaigos turi pareigą imtis aktyvių veiksmų, padėti, reikalus tvarkyti teisingai, per kiek įmanoma trumpesnę laiką, elgtis atidžiai, apdairiai, rūpestingai ir pan. Tinkamas, atsakingas valdymas yra neatsiejamas nuo gero administravimo. Konstitucinis atsakingo valdymo principas „suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, taip pat turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus“. Atsakingo valdymo principas yra aiškinamas kartu su jau pirmiau aprašytu Konstitucijoje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu.

Taigi, apibendrinant, viešosios teisės subjektai yra saistomi konstitucinių teisės principų – teisinės valstybės, teisės viršenybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms ir kt., taip pat gero administravimo, atsakingo valdymo principų.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjai į visus jos kreipimusis buvo atsakyta, paaiškintos delsimo priimti sprendimą priežastys, tačiau tai buvo padaryta, tik kreipusis pačiai Pareiškėjai.

Vadovaujantis pirmiau paminėtais imperatyvais, gero administravimo ir atsakingo valdymo principais bei paaiškėjęs, kad asmenų prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, gražinimo ir išsaugojimo nebus išnagrinėti per Reglamento 20 punkte numatytą terminą (6 mėnesius), Pilietybės reikalų komisijai siūlytina nedelsiant informuoti pareiškėjus apie jų prašymų nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo stabdymą, kai tik šios aplinkybės Pilietybės reikalų komisijai tampa žinomos, ir paaiškinti delsimo priimti sprendimus priežastis.

19. Atsižvelgiant į tai, kad Migracijos departamentas, nagrinėdamas Pareiškėjos prašymą dėl pilietybės suteikimo, teisės aktuose nustatyta tvarka ir terminais jos prašymą perdavė Pilietybės reikalų komisijai, Pilietybės reikalų komisija atsakė į visus Pareiškėjos kreipimusis, o sprendimo priėmimas sustabdytas Respublikos Prezidento pavedimu, siekiant atlikti papildomą duomenų vertinimą, Skundas dėl pareigūnų neveikimo nagrinėjant prašymą ir neteikiant informacijos atmetinas.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų vilkinant prašymo dėl pilietybės suteikimo nagrinėjimo procedūrą ir neteikiant informacijos atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Pilietybės reikalų komisijai rekomenduoja užtikrinti pareiškėjų teisę būti informuotiems apie jų prašymų nagrinėjimo eigą ir pranešti apie prašymų nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo stabdymą, kai tik šios aplinkybės tampa žinomos.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė